

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2025-67

20.1.2025

Gjensidige Forsikring ASA

Bygning - innbo (kombinert)

Selvpåtent brann? – fal. §§ 4-9 og 8-1 fjerde og femte ledd.

Sikredes bolig ble totalskadet i brann. Politiet konkluderte med at brannen etter all sannsynlighet var påtent. Bilder fra boligens overvåkningskameraer viste at sikrede forlot boligen kl. 20.06. Åtte minutter senere kunne man observere røyk fra boligen. Foretaket avslo erstatning begrunnet i uredelig brudd på opplysningsplikten, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd. Foretaket var av den oppfatning at sikrede selv hadde startet brannen, og at forsikringstilfellet var forsettlig fremkalt, jf. fal. § 4-9. Sikrede avviste å ha medvirket til brannen og anførte bl.a. at overvåkningskameraene viste uregelmessigheter etter at sikrede hadde forlat boligen, noe som indikerte at noen ukjente hadde oppholdt seg rundt boligen. Nemnda kom til at saken måtte avvises av bevismessige hensyn.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning under bygningsforsikringen etter brann, og spørsmålet om foretaket er uten ansvar og kan si opp forsikringsavtalen på grunn av uredelig brudd på opplysningsplikten, jf. forsikringsavtaleloven (fal.) § 8-1 fjerde og femte ledd. Saken reiser også spørsmål om foretaket kan kreve tilbakebetalt allerede utbetalt erstatning, og om sikrede har krav på erstatning for tvisten med foretaket under rettshjelpforsikringen.

Sikredes bolig ble påført skader i en brann 20.11.21. Boligen er en flermannsbolig med tre boenheter. Sikrede bor selv i boligens første og andre etasje. I tillegg er det to utleieleiligheter i underetasjen.

I politidokumentet "Avgitt anmeldelse" fremgår det at politiet ble varslet om brannen ca. kl. 20.20. Døren inn til sikredes boligdel var låst, og politiet brøt opp døren. Brannen hadde startet i sikredes del, formentlig i stuen i første etasje.

Sikrede meldte skaden til foretaket 22.11.21, og oppgav "*Skade etter åpen ild*" under "*Ulykkestype*". Hendelsen ble beskrevet slik:

jeg har ringt til dere og forklart at jeg ikke vet omfanget da jeg ikke har fått noe informasjon. Fikk beskjed om å krysse av hva jeg tror beskriver skaden mest| har derfor valgt (flere rom er brann/røykskadet). Hendelsen: boligbrann med ukjent brannårsak. Det har brent i 1.etg. Jeg har ikke sett skadeomfanget på nært hold og kan dermed ikke beskrive hendelsen. Var på stedet med politi og brannvesen og så kun sot og røykskader på vinduer og fasade fra utsiden.

Politiet mottok et anonymt brev 1.12.21, hvor det bl.a. fremgikk at avsender mente at "*brannen er 99,9 % selv påsatt*".

I politiavhør på branndagen fortalte sikrede at han hadde reist fra boligen ca. kl. 19.45. Sikrede forklarte i politiavhør 17.1.22 at han forlot boligen mellom kl. 19 og 20, men at han ikke husket nøyaktig. Politiet stilte spørsmål om hvem som hadde tilgang til huset, og sikrede svarte at hans sønn og ekskone hadde hver sin kode til kodelåsen. Sikrede forklarte at han hadde hatt konflikter,

men han anså ikke dette som relevant for brannen.

Politiets åstedsrapport konkluderte med følgende:

1.1 Arnestedet

Undersøkelsene taler med stor sikkerhet for at arnestedet er på gulvet ved spisestuebordet, i en boks med tennposer.

1.2 Brannårsaken

Undersøkelsene taler med stor sikkerhet for at brannårsaken er antennelse av tennposene ved hjelp av åpen ild.

I politiavhør 26.4.22 ble sikrede bl.a. konfrontert med at politiets undersøkelser med stor sikkerhet kunne si at brannen hadde startet i boksen med tennposer som sto på gulvet ved spisestuebordet. Sikrede nektet for å ha tent på tennposene. Sikrede ble videre konfrontert med at videoovervåkningen viste at han ikke forlot boligen før kl. 20.06:

Siktete spurte hvor han da er sett og ble informert om at han ble sett gående over gårdsplassen, det er det han sa, mellom 19 og 20 et sted.

Siktete ble informert om at videoen viser at han forlater boligen med en pose i hånda kl 19:51, og at han deretter returnerer uten pose et minutt senere. Han ble bedt om å kommentere dette. Det må ha vært avfall han har kastet. Han vet ikke hvorfor han gikk ut med dette rett før han skulle dra, det husker han ikke.

Siktete ble spurt om hva han gjorde i tiden fra han kom inn igjen og til han forlot boligen 20:06. Han kan ikke huske hva han gjorde det kvarteret der.

Siktete ble informert om at videoen viser at han er innom bilen før han forlater eiendommen. Han ble spurt om hva årsaken til dette var. Han har parfyme og deodorant der som han bruker av og til, det er mulig han tok på seg det den dagen. Han har forskjellige parfymen og det er mulig han ønsket den parfymen den dagen. Det er mulig han har tatt på seg parfymen inne i bilen, eller at han sto utenfor da han gjorde det. Siktete har og en lader i bilen, det er mulig han hentet den.

Siktete ble informert om at videoen viser at han går ned mot nedkjørselen etter at han har vært i bilen, men at han snur og går tilbake. Han ble bedt om å kommentere dette. Han kan ikke huske om han har glemt noe eller om han skulle hente noe drikke før han gikk ut. Han husker ikke hva han skulle. Han må ha gått til inngangspartiet, men han husker ikke hva han har gjort. det ville jo det andre kameraet ha fanget opp.

Siktete ble informert om at man kan se at det kommer røyk fra huset kl 20:14, 8 minutter etter at han forlot det. Han ble bedt om å kommentere dette. Når det ikke er elektriske feil, så er det jo åpen ild. Han har ikke luktet noe unormalt før han har dratt. Siktete har ingen anelse av hva som har skjedd eller hvorfor det kommer røyk ut 8 minutter etterpå.

Hvis han skulle ha gjort det selv så hvorfor har han ikke fjernet overvåkningen eller slettet andre spor. Alt har vært tilgjengelig og han har gitt de tilgangene politiet har bedt om.

Foretaket gjennomførte tekniske undersøkelser av brannstedet. Rapport opprettet 11.7.22 konkluderte med følgende:

Arnested:

Arnestedet er etter all sannsynlighet i spisestuen i den delen av huset som disponeres av forsikringstaker (FT), på gulvet inntil en stol.

Brannårsak:

Etter all sannsynlighet tilførsel av åpen ild i en eller annen form, som har blitt brukt for å antenne en eske med tennbriketter.

Foretaket besluttet 1.7.22 å avslå erstatning og si opp forsikringsavtalen, på grunn av uredelig brudd på opplysningsplikten i skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde og femte ledd. Foretaket var av den oppfatning at sikrede selv hadde startet brannen, og at forsikringstilfellet var forsettlig fremkalt, jf. fal. § 4-9.

Sikrede klaget på avslaget 27.12.22 og avviste at han var involvert i brannen. Foretaket opprettholdt sitt standpunkt etter en ny vurdering av foretakets kundeombud 2.3.23.

Politiet henla saken mot sikrede 24.8.23 grunnet bevisets stilling.

Sikrede krever erstatning for sitt tap etter brannen og avviser å ha medvirket til brannen. Opplysningsplikten i skadeoppgjøret er derfor heller ikke brutt.

Det er påvist kortslutning i en lampe, og det kan derfor ikke utelukkes at brannen har en elektrisk årsak. Sikrede har i alle tilfeller ikke et økonomisk motiv for å tenne på egen bolig. Sikrede hadde på branntidspunktet romslig økonomi, med bl.a. leieinntekter fra boligen.

Overvåkningskameraet viser at det er utslag på lyssensorene etter at sikrede forlot boligen. Dersom brannen er påtent kan en evt. gjerningsperson har utnyttet områdene som ikke har kameradekning til å nærme seg boligen. Det kan ikke utelukkes at det anonyme brevet er sendt av brannstifteren.

Foretaket har reklamert for sent hva gjelder en mulig innsigelse vedrørende finansieringen av oppussingen, og har dermed mistet innsigelsen, jf. fal. § 4-14.

Sikrede krever også erstatning under rettshjelpdekningen for tvisten mot foretaket og anfører at foretaket i alle tilfeller er forpliktet til å dekke dette etter forbrukerpolitisk handlingsplan av 1999, pkt. 15:

Det innarbeides som bransjenorm at selskapene også ved berettiget mistanke om svik:

- a. Utbetaler a-konto til dekning av rimelige og nødvendige utgifter under rettshjelpsordningen ved større skader som for eksempel brann dersom sikrede/vedkommendes advokat anmoder om det. Selskapene skal ha mulighet til regress hvis svik blir konstantert.

Forsikringsforetaket anfører å være uten ansvar og berettiget til å si opp forsikringsavtalen på grunn av uredelig brudd på opplysningsplikten under skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde og femte ledd. Foretaket krever tilbakebetalt allerede utbetalt erstatning, totalt kr 88 724.

Foretaket er av den oppfatning at sikrede selv har startet brannen, og at forsikringstilfellet er forsettlig fremkalt, jf. fal. § 4-9. Arnestedet er med stor sikkerhet på gulvet mellom oljeovn, spisebord og vitrineskap, og brannårsaken er etter all sannsynlighet antennelse av tennposer ved hjelp av åpen ild. Sikrede var den eneste til stede inne i boligen der brannen startet på branndagen. Åtte minutter etter at sikrede forlot boligen kan man observere røyk på overvåkningskamera.

Foretaket hadde behov for bl.a. sikredes ligningsopplysninger for å kunne vurdere kundetiltak i forbindelse med oppfølging av hvitvaskingsreglene foretaket er pålagt å etterleve, samt å vurdere om erstatningen ville kommet i strid med forbudet mot forsikring av ulovlig interesse. En slik innsigelse er ikke omfattet av reklamasjonsreglene i fal. § 4-14.

Krav om rettshjelp er for sent meldt, jf. fal. § 8-5 første ledd. Sikrede har vært bistått av advokat i mer enn ett år uten at det er søkt rettshjelpdekning.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket er ansvarlig for brannskade på bolig.

Nemnda mener dette spørsmålet reiser bevismessige spørsmål som ikke egner seg for skriftlig saksbehandling, jf. vedtektene for Finansklagenemnda pkt. 4.1 bokstav d) hvorefter en sak kan avvises fra nemndsbehandling dersom "saken ikke lar seg behandle uten at dette i særlig grad går utover klageorganets effektivitet" og lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker § 14 første ledd bokstav f). Det følger av Prop. 32 L (2015-2016) under pkt. 10.6.1.3 at

avvisningsregelen kan benyttes "der klageorganet ikke anser tvisten å være egnet for deres behandling, for eksempel på grunn av bevissspørsmål", jf. også FinKN 2017-408 og 2018-077.

Saken reiser hovedsakelig spørsmål om sikrede selv har medvirket til å starte brannen.

Politiets åstedsundersøkelser, samt foretakets branntekniske undersøkelser, konkluderer med at arnestedet etter all sannsynlighet er i sikredes leilighet, på gulvet i spisestuen inntil en stol, og at brannen sannsynligvis har startet ved at tennposer er påtent ved bruk av åpen ild. Politiets undersøkelser synes å utelukke en elektrisk årsak til brannen. Det er derfor sannsynlig at brannen var påtent.

Døren til sikredes leilighet var låst da politiet ankom stedet. Ifølge politidokumentene viser sikredes overvåkningskameraer at sikrede forlot boligen kun åtte minutter før man kan observere røyk fra boligen.

Sikrede har bl.a. anført at man på videoopptakene kan se uregelmessigheter utendørs etter at sikrede forlot boligen, noe som indikerer at ukjente har oppholdt seg der og trukket ut en ledning på videoopptaksutstyret. Politiet ble anmodet 5.4.23 om å foreta ytterligere undersøkelser av opptakene av sikredes daværende advokat. Det er uklart hvorvidt det ble foretatt ytterligere undersøkelser av politiet, men det er ikke fremlagt dokumentasjon som tilsier at det har vært uvedkommende i boligen etter at sikrede forlot den.

Selv om et samlet bevisbilde trekker i retning av at sikrede har medvirket til brannen, mener nemnda en forsvarlig vurdering av brannen bør skje ved muntlige forklaringer under en hovedforhandling. Det er snakk om svært alvorlige beskyldninger som bør belyses fullt ut med muntlige forklaringer fra sikrede, sakkyndige og vitner.

Sikrede anfører at foretaket har reklamert for sent for hva gjelder innsigelsen om at sikrede har unnlatt å opplyse om opphavet for de økonomiske midlene som ble benyttet til oppussingen, og at foretaket dermed har mistet retten til å påberope seg forholdet, jf. fal. § 4-14.

Foretaket har opplyst at det har en lovpålagt plikt til å etterleve hvitvaskingsreglene. Dersom det er brukt ulovlige midler i forbindelse med finansieringen eller oppussingen av huset, kan dette være av betydning for foretakets erstatningsplikt, uavhengig av foretakets standpunkt etter forsikringsavtalelovens bestemmelser. Foretaket viser til Norske lov § 5-1-2 om ulovlig interesse, og anfører at forsikringsavtalen ville vært ugyldig dersom ulovlige midler var blitt brukt. Dette var årsaken til at foretaket ba om opplysninger om sikredes økonomi.

Reklamasjonsreglene i fal. § 4-14 gjelder for avslag begrunnet i reglene i fal. kap. 4, samt fal. § 8-1 fjerde ledd. Bestemmelsen vil derfor ikke få anvendelse for et avslag begrunnet i forbudet mot forsikring av ulovlig interesse, jf. § NL-5-2-1. Noen påstand om brudd på denne bestemmelsen er heller ikke fremsatt.

Sikrede krever dekning for utgifter til rettshjelp. Foretaket anfører at sikrede har vært representert ved advokat i mer enn ett år, og at sikrede ikke har meldt krav om rettshjelpforsikring til foretaket innen fristen i fal. § 8-5. Bestemmelsen angir at sikrede mister retten til erstatning om ikke kravet er meldt til foretaket innen ett år etter at sikrede fikk kunnskap om de forhold som begrunner det. Nemnda kan ikke se at sikrede har bestridt dette og må derfor legge foretakets anførsel til grunn.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (bransjerepresentant) og Hege Sundby (forbrukerrepresentant).